

TITLUL I

INFRAȚIUNI CONTRA PERSOANEI

Aspecte generale

Ocrotirea persoanei prin normele de drept penal a constituit dintotdeauna un obiectiv prioritar al oricărui sistem de drept, persoana umană reprezentând valoarea socială cea mai importantă a unei societăți de care depinde însăși existența acesteia.

În istoria dreptului penal, infracțiunile contra persoanei au ocupat un loc important, fiind printre cele mai de seamă reglementări juridico-penale.

Astfel, *vechile noastre legiuri penale*, începând cu Pravila de la Govora (1640), pravilele lui Vasile Lupu (Cartea pentru învățători, din 1646) și Matei Basarab (Îndreptarea legii, din 1652), continuând cu Pravila lui Alexandru Ipsilante (1780), Pravila lui Andronache Donici (1817), Legiuirea Caragea (1819) și sfârșind cu condicele penale ale lui Alexandru Sturza (1826), în Moldova și a lui Barbu Știrbei (1850) în Muntenia, conțineau dispoziții referitoare la infracțiunile privind persoana.

De pildă, Îndreptarea legii, în glava 243 prevede următoarele: „Pedeapsa ucigătorului nu iaste alta fără numai moartea, după cum scrie sfânta Scriptură cea veche și cea noă, și după cum dau învățătură Pravilele”.

*Codul penal de la 1864*¹ cuprindea în Cartea a II-a, Titlul IV – Crime și delictе în contra particularilor, Capitolul I intitulat „Crime și delictе în contra persoanelor” (art. 225-304), cu următoarele secțiuni: Secțiunea I – Pentru omor și alte crime mari, Secțiunea II – Răniri, loviri și alte crime, și delictе comise cu voință, Secțiunea III – Omucidere, răniri și loviri fără voie. Crime și delictе scuzabile și cazuri în cari nu pot fi scuzate. Omucidere, răniri și loviri care nu sunt nici crime nici delictе, Secțiunea IV – Despre duel, Secțiunea V – Atentate în contra bunelor moravuri Secțiunea VI – Arestațiuni ilegale, sechestrațiuni de persoane și alte atentate la libertatea individuală, Secțiunea VII – Crime și delictе privitoare la poprirea sau distrugerea dovedirii Statutului civil al unui copil sau la compromiterea existenței sale; răpire de minori; infracțiuni contra legilor asupra înmormântărilor, și Secțiunea VIII – Mărturii minciunoase, calomnii, injurii, revelațiunea secretelor. Constatăm că fiecare secțiune conține unul sau mai multe paragrafe, iar în grupul crimelor și delictelor contra persoanelor erau incluse și unele fapte care aveau numai indirect legătură cu ocrotirea persoanei.

*Codul penal de la 1936*² (Codul penal Carol al II-lea) a prevăzut în Cartea II, Titlul XIII – Crime și delictе contra persoanelor (art. 463-523), Capitolul I – Crimele și delictеle în contra vieții și integrității corporale, (Secțiunea I – Omorul, Secțiunea II – Lovirea și vătămarea integrității corporale sau a sănătății, Secțiunea III – Avortul, Secțiunea IV – Alte delictе contra vieții și integrității corporale, Secțiunea V – Delictе contra vieții, integrității

¹ Publicat în M. Of. nr. 242 din 30 octombrie 1864 și a fost pus în aplicare la 1 Mai 1865.

² Publicat în M. Of. nr. 65 din 18 martie 1936.

corporale și sănătății, comise de mulțime și prin încăierări), Capitolul II – Delicte în contra libertății individuale (Secțiunea I – Sclavia și sechestrarea de persoane; Secțiunea II – Amenințarea și șantajul; Secțiunea III – Violarea de domiciliu; Secțiunea IV – Violarea de secrete), Capitolul III – Delicte contra onoarei (Secțiunea I – Calomnia și defăimarea; Secțiunea II – Injuria; Secțiunea III – Dispozițiuni comune), Capitolul IV – Delicte contra liniștei personale.

*Codul penal de la 1968*¹, intrat în vigoare la 1 ianuarie 1969 a reglementat infracțiunile contra persoanei în Partea specială, Titlul II intitulat „Infracțiuni contra persoanei”, în patru capitole: Capitolul I – Infracțiuni contra vieții, integrității corporale și sănătății, Capitolul II – Infracțiuni contra libertății persoanei, Capitolul III – Infracțiuni privitoare la viața sexuală și Capitolul IV – Infracțiuni contra demnității.

Capitolul I – Infracțiuni contra vieții, integrității corporale și sănătății, cuprinde trei secțiuni: Secțiunea I – Omuciderea, Secțiunea II – Lovirea și vătămarea integrității corporale sau a sănătății, și Secțiunea III – Avortul.

Secțiunea I – Omuciderea, cuprinde următoarele infracțiuni: art. 174 – Omorul, art. 175 – Omorul calificat, art. 176 – Omorul deosebit de grav, art. 177 – Pruncuciderea, art. 178 – Uciderea din culpă, art. 179 – Determinarea sau înlesnirea sinuciderii.

Secțiunea II – Lovirea și vătămarea integrității corporale sau a sănătății, cuprinde următoarele infracțiuni: art. 180 – Lovirea sau alte violențe, art. 181 – Vătămarea corporală, art. 182 – Vătămarea corporală gravă, art. 183 – Lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte, art. 184 – Vătămarea corporală din culpă.

Secțiunea III – Avortul, cuprinde infracțiunile: art. 185 – Provocarea ilegală a avortului, art. 186 – Avortul provocat de femeie, art. 187 – Deținerea de instrumente sau materiale avortive, art. 188 – Omisiunea de a anunța efectuarea avortului.

Capitolul II – Infracțiuni contra libertății persoanei, cuprinde următoarele infracțiuni: art. 189 – Lipsirea de libertate în mod ilegal, art. 190 – Sclavia, art. 191 – Supunerea la muncă forțată sau obligatorie, art. 192 – Violarea de domiciliu, art. 193 – Amenințarea, art. 194 – Șantajul, art. 195 – Violarea secretului corespondenței, art. 196 – Divulgarea secretului profesional.

Capitolul III – Infracțiuni privitoare la viața sexuală, cuprinde infracțiunile: art. 197 – Violul, art. 198 – Actul sexual cu o minoră, art. 199 – Seducția, art. 200 – Relațiile sexuale între persoane de același sex, art. 201 – Perversiunea sexuală, art. 202 – Corupția sexuală, art. 203 – Incestul, art. 204 – Sancționarea tentativei.

Capitolul IV – Infracțiuni contra demnității, cuprindea infracțiunile: art. 205 – Insulta, art. 206 – Calomnia, art. 207 – Proba verității.

Făcând o analiză comparativă cu reglementările Codului penal anterior, constatăm că există asemănări, dar și unele deosebiri.

De pildă, referindu-ne la infracțiunile din Secțiunea I – Omuciderea, se observă că legiuitorul din 1968 nu a mai incriminat fapta prevăzută în art. 466 C. pen. anterior privind oferta de a săvârși un omor, deoarece astfel de fapte nu s-au ivit în practica judiciară, cum și fapta prevăzută în art. 469 din același Cod privind sinuciderea prin sorți, din aceleași considerente.

¹ Publicat în B. Of. nr. 79-79 bis din 21 iunie 1968.

Ulterior, infracțiunile contra persoanei din acest Cod penal, datorită evoluției social – politice și economice interne și internaționale, a suferit mai multe modificări prin Legea nr. 6/1973, Legea nr. 140/1996, Legea nr. 197/2000, O.U.G. nr. 89/2001, O.U.G. nr. 169/2002, O.U.G. nr. 58/2002, O.U.G. nr. 143/2002, Legea nr. 278/2006, Legea nr. 337/2007 și Legea nr. 198/2008.

*Codul penal din 2004*¹ a reglementat materia pe care o analizăm în Partea specială, Titlul I intitulat Crime și delikte contra persoanei, care cuprinde următoarele capitole: Capitolul I – Crime contra umanității (art. 172-177), Capitolul II – Crime și delikte contra vieții persoanei (art. 178-185), Capitolul III – Delikte contra integrității corporale și sănătății persoanei (art. 185-192), Capitolul IV – Crime și delikte privind manipularea genetică (art. 193-197), Capitolul V – Delikte prin care se pune în pericol viața, integritatea corporală și sănătatea persoanei (art. 198-200), Capitolul VI – Crime și delikte contra libertății persoanei (art. 201-216), Capitolul VII – Crime și delikte contra libertății sexuale (art. 217-224), Capitolul VIII – Delikte contra demnității (art. 225-226), Capitolul IX – Delikte contra familiei (art. 227-232), Capitolul X – Crime și delikte contra bunelor moravuri (art. 233-242), Capitolul XI – Delikte contra protecției muncii (art. 243-245) și Capitolul XII – Delikte contra cultelor și a respectului datorat morților (art. 246-248).

De precizat că acest Cod penal nu a fost pus în aplicare, fiind abrogat prin art. 446 alin. (2) din Legea nr. 286/2009.

Codul penal din 2009 a inclus infracțiunile contra persoanei în Titlul I, spre deosebire de Codul penal de la 1968, unde aceste infracțiuni fac parte din Titlul II, fiind grupate distinct după titlul privind infracțiuni contra siguranței statului.

Reglementarea infracțiunilor contra persoanei în Cod penal actual², se deosebește de reglementarea aceleiași materii în Codul penal de la 1968, sub aspectul sistematizării materiei, al formulării unor norme de incriminare ca și prin sancțiunile prevăzute în cadrul fiecărei norme de incriminare.

Prin urmare, în concepția actualului Cod penal, infracțiunile prin care se aduce atingere persoanei și drepturilor acesteia dețin un loc prioritar, sub aspectul sistematizării, renunțându-se astfel la structura codurilor penale anterioare (Codul penal din 1936; Codul penal din 1968), care acordau atenție primordială infracțiunilor care aduc atingere statului. Această structură se regăsește la majoritatea codurilor europene recente (Austria, Spania, Franța, Portugalia etc.) și reflectă concepția actuală privind locul persoanei și al drepturilor și libertăților acesteia în ierarhia valorilor care se bucură de protecție, inclusiv prin mijloace penale³.

Titlul I al părții speciale, care cuprinde infracțiunile contra persoanei, este structurat în nouă capitole: Capitolul I – Infracțiuni contra vieții (art. 188-192); Capitolul II – Infracțiuni contra integrității corporale sau sănătății (art. 193-198); Capitolul III – Infracțiuni săvârșite asupra unui membru de familie (art. 199-200); Capitolul IV – Agresiuni asupra fătului (art. 201-202); Capitolul V – Infracțiuni privind obligația de asistență a celor în primejdie (art. 203-204); Capitolul VI – Infracțiuni contra libertății persoanei (art. 205-208); Capitolul VII

¹ Adoptat prin Legea nr. 301/2004, publicată în M. Of. nr. 575 din 29 iunie 2004.

² Codul penal actual a fost adoptat prin Legea nr. 286/2009, publicată în M. Of. nr. 510 din 24 iulie 2009 și pus în aplicare prin Legea nr. 187/2012, publicată în M. Of. nr. 757 din 12 noiembrie 2012.

³ Vasile Dobrinou și colaboratorii, *Noul Cod penal comentat, Partea specială*, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 18.

– Traficul și exploatarea persoanelor vulnerabile (art. 209-217); Capitolul VIII – Infrapecțiuni contra libertății și integrității sexuale (art. 218-223); Capitolul IX – Infrapecțiuni ce aduc atingere domiciliului și vieții private (art. 224-227).

Acest Cod penal, inclusiv infrapecțiunile contra persoanei, a suferit unele modificări prin Legea nr. 187/2012 și O.U.G. nr. 18/2016.

Deși unele norme nu îndeplinesc întocmai exigențele constituționale privind calitatea legii, cu referire la claritate, precizie, previzibilitate, accesibilitate și predictibilitate, aspecte ce pot fi corectate, putem afirma că în ansamblul său, Codul penal actual reprezintă un progres în activitate de reglementare a relațiilor sociale de apărare socială.

Aspecte comune infrapecțiunilor contra persoanei

Infrapecțiunile contra persoanei au anumite particularități, conținuturi specifice care explică incriminarea lor distinctă, dar prezintă și unele aspecte comune a căror analiză este necesară pentru caracterizarea de ansamblu a acestei categorii de infrapecțiuni. Vom prezenta aceste aspecte comune în raport de condițiile preexistente (obiectul juridic și obiectul material, subiecții infrapecțiunilor, locul și timpul săvârșirii infrapecțiunilor), structura și conținutul juridic (situația premisă, conținutul constitutiv obiectiv și subiectiv), forme, modalități, sancțiuni și aspecte procesuale.

1. Condiții preexistente

A. Obiectul infrapecțiunilor

a) Obiectul juridic generic comun tuturor infrapecțiunilor contra persoanei îl constituie ansamblul relațiilor sociale a căror formare, desfășurare și dezvoltare sunt condiționate de existența persoanei umane, având în vedere totalitatea atributelor sale (viața, integritatea corporală, sănătatea și libertatea persoanei, libertatea vieții sexuale, inviolabilitatea domiciliului și a vieții private). Ocrotirea acestei valori sociale este foarte importantă deoarece societatea și realizările acesteia, nu pot fi concepute fără existența omului.

În general, infrapecțiunile contra persoanei reprezintă un grad generic ridicat de pericol social, determinat pe de o parte de importanța relațiilor sociale ce constituie obiectul protecției penale și de urmările grave pe care le pot avea pentru societate săvârșirea acestor infrapecțiuni, iar pe de altă parte de faptul că infrapecțiunile contra persoanei se realizează de obicei prin folosirea unor mijloace sau procedee violente și cu o frecvență mai ridicată, deseori, în raport cu alte categorii de infrapecțiuni¹.

b) Obiectul juridic special îl constituie relațiile sociale referitoare la fiecare din atributele esențiale ale persoanei (viața, integritatea corporală, libertatea etc.) și privite ca drepturi absolute ale acesteia, opozabile tuturor, erga omnes². Prin aceste drepturi, care sunt inseparabile de persoana omului, este garantată și se ocrotește personalitatea umană atât sub aspect fizic, material împotriva faptelor care aduc atingere existenței ființei umane

¹ Vintilă Dongoroz și colaboratorii, *Explicații teoretice ale Codului penal român*, vol. III, Partea specială, Ed. Academiei, București, 1971, p. 171.

² George Antoniu, Tudorel Toader (coordonatori) și colaboratorii, *Explicațiile noului Cod penal*, vol. III, Ed. Universul juridic, București, 2015, p. 22; Ilie Pascu, Petre Buneci, *Drept penal. Partea specială*, vol. I, Ed. Hamangiu, București, 2017, p. 17; Costică Bulai, *Manual de drept penal*, Ed. All Beck, București 1998, p. 86.

ori integrității sale corporale, cât și sub aspectul drepturilor persoanei de a se manifesta în mod liber în societate cu respectarea atributelor personalității sale (libertatea de a acționa, inviolabilitatea sexuală, a secretului etc.).

c) *Obiectul material* al infracțiunilor contra persoanei îl constituie de regulă corpul omenesc, asupra căruia acționează subiectul activ, indiferent dacă acesta aparține unei persoane tinere sau în vârstă, se află sau nu în plenitudinea facultăților fizice sau psihice; trebuie însă să fie întotdeauna vorba despre o persoană în viață, iar această persoană să fie întotdeauna alta decât făptuitorul. La unele infracțiuni obiectul material este reprezentat de alte bunuri: domiciliul sau bunurile distruse (violarea de domiciliu – art. 224), sediul profesional (violarea sediului profesional – art. 225), suportul de hârtie, magnetic or digital pe care se fixează, se înregistrează, se copiază datele filmate, ascultate, înregistrate (violarea vieții private – art. 226).

Următoarele infracțiuni din acest titlu nu au obiect material: amenințarea (art. 206), șantajul (art. 207) în anumite condiții, supunerea la muncă forțată sau obligatorie (art. 212), proxenetismul [art. 213 alin. (1)], exploatarea cerșetoriei [art. 214 alin. (1)], folosirea unui minor în scop de cerșetorie (art. 215), folosirea serviciilor unei persoane exploatare (art. 216) în anumite condiții, coruperea sexuală a minorilor [art. 221 alin. (3) și (4)], racolarea minorilor în scopuri sexuale (art. 223) și divulgarea secretului profesional (art. 227).

B. Subiecții infracțiunilor

a) *Subiectul activ nemijlocit* (autor) al infracțiunilor contra persoanei poate fi de regulă orice persoană care îndeplinește condițiile generale privind răspunderea penală. Există însă și infracțiuni sau variante ale acestora, în cazul cărora legea cere ca subiectul activ să aibă o anumită calitate (subiect activ circumstanțiat), acestea fiind următoarele: art. 197 – rele tratamente aplicate minorului, art. 199 – violența în familie, art. 200 – uciderea ori vătămarea nou-născutului, art. 202 alin. (4) – vătămarea fătului, art. 210 alin. (2 – traficul de persoane, art. 211 alin. (2) lit. b), d), e) – traficul de minori, art. 214 alin. (2) – exploatarea cerșetoriei, art. 218 alin. (3) lit. a) și b) – violul, art. 220 alin. (3) și (4) – actul sexual cu un minor, art. 221 alin. (2) lit. a) și b), alin. (3) și (4) – coruperea sexuală a minorilor, art. 222 – racolarea minorilor în scopuri sexuale și art. 227 – divulgarea secretului profesional.

Infracțiunile din această categorie sunt susceptibile de participație (pluralitate de subiecți activi), fie participație proprie, fie participație improprie. Participația nu este posibilă în cazul infracțiunilor neintenționate ori sunt posibile numai anumite forme de participație (de pildă, coautoratul nu este posibil decât în cazul infracțiunilor intenționate și care nu se săvârșesc „in persona propria”).

b) *Subiectul pasiv* al infracțiunilor contra persoanei poate fi orice persoană fizică în viață. Excepția de la această regulă o face infracțiunea de violare a sediului profesional (art. 225), unde subiectul pasiv poate fi și o persoană juridică, precum și infracțiunile reglementate în Capitolul IV – „Agresiuni asupra fătului” (art. 201 – întreruperea cursului sarcinii” și art. 202 – „Vătămarea fătului”, în cazul cărora subiectul pasiv este fătul.

La următoarele infracțiuni sau variante ale acestora, legea cere ca subiectul pasiv să fie circumstanțiat (calificat): art. 189 lit. g) – omorul calificat, art. 191 alin. (2) și (3) – determinarea sau înlesnirea sinuciderii, art. 197 – relele tratamente aplicate minorului,

art. 199 – violența în familie, art. 200 – uciderea sau vătămarea nou-născutului de către mamă, art. 201 – întreruperea cursului sarcinii, art. 202 – vătămarea fătului, art. 203 – lăsarea fără ajutor a unei persoane aflate în dificultate, art. 204 – împiedicarea ajutorului, art. 211 – traficul de minori, art. 213 alin. (3) – proxenetismul, art. 214 – exploatarea cerșetoriei, art. 215 – folosirea unui minor în scop de cerșetorie, art. 218 alin. (3) lit. a), b), c) – violul, art. 219 alin. (2) lit. a), b), c) – agresiunea sexuală, art. 220 – actul sexual cu un minor, art. 221 – coruperea sexuală a minorilor și art. 222 – racolarea minorilor în scopuri sexuale.

În toate cazurile, subiectul pasiv este o persoană asupra căreia se exercită acțiunea sau inacțiunea subiectului activ și care suferă consecințele acțiunii sau inacțiunii subiectului activ.

C. Locul și timpul săvârșirii infracțiunii

De regulă, locul și timpul săvârșirii unei infracțiuni contra persoanei nu influențează existența infracțiunii, dar pot fi avute în vedere de către instanța de judecată, cu prilejul individualizării pedepsei, în măsura în care aceste împrejurări au influențat pericolul concret al faptei săvârșite. La unele infracțiuni locul și timpul infracțiunii sunt menționate explicit fie în conținutul de bază, fie în conținutul calificat al infracțiunii, sub denumirea de elemente circumstanțiale. Aceste elemente circumstanțiale, cu relevanță în ce privește locul și timpul săvârșirii infracțiunii le întâlnim, de exemplu la infracțiunile prevăzute în art. 200 alin. (1) și (2), art. 202 alin. (3) și (4), art. 224 alin. (2), art. 225 alin. (2) etc.

2. Structura și conținutul juridic al infracțiunii cuprinde situația premisă și conținutul constitutiv.

A. Situația premisă constă, de regulă, în preexistența unei realități pe care trebuie să se grefeze săvârșirea faptei prevăzută de legea penală.

În cazul unor infracțiuni contra persoanei există și situație premisă constând din existența unor realități anterioare săvârșirii faptei incriminate și pe fondul cărora se desfășoară acțiunea ilicită cum ar fi, de pildă, existența unui om în viață în cazul infracțiunii de lovire, vătămare corporală, loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, sau existența unei stări de graviditate a victimei, în cazul întreruperii cursului sarcinii, sau existența unei nașteri recente, în caz de pruncucidere, existența unui domiciliu, în caz de violare de domiciliu, existența unei corespondențe, convorbiri sau comunicări, în caz de violare a secretului corespondenței, și alte situații care vor fi prezentate cu prilejul analizei fiecărei infracțiuni.

B. Conținutul constitutiv cuprinde latura obiectivă și latura subiectivă.

a) Latura obiectivă cuprinde: elementul material, cerințe esențiale, urmarea imediată și legătura de cauzalitate.

– **Elementul material** (*verbum regens*) al infracțiunilor contra persoanei se realizează în cele mai frecvente cazuri, prin *acțiuni* foarte variate: ucidere, lovire, amenințare, act sexual, pătrundere, hărțuire sexuală etc. Există infracțiuni la care elementul material se realizează numai prin acțiune, infracțiuni la care elementul material se realizează numai într-o inacțiune și infracțiuni la care elementul material se realizează prin acțiune sau inacțiune.

Infracțiunile la care elementul material se realizează *numai prin acțiune* sunt următoarele: art. 191 – determinarea sau înlesnirea sinuciderii; art. 198 – încăierarea; art. 201 – întreruperea cursului sarcinii; art. 204 – împiedicarea ajutorului; art. 206 – amenințarea; art. 207 – șantajul; art. 208 – hărțuirea; art. 209 – sclavia; art. 210 – traficul de persoane; art. 211 – traficul de minori; art. 212 – supunerea la muncă forțată sau obligatorie; art. 213 – proxenetismul; art. 214 – exploatarea cerșetoriei; art. 215 – folosirea unui minor în scop de cerșetorie; art. 216 – folosirea serviciilor unei persoane exploatate; art. 218 – violul; art. 219 – agresiunea sexuală; art. 220 – actul sexual cu un minor; art. 221 – coruperea sexuală a minorilor; art. 222 – racolarea minorilor în scopuri sexuale; art. 223 – hărțuirea sexuală; art. 224 – violarea de domiciliu; art. 225 – violarea sediului profesional; art. 226 – violarea vieții private și art. 227 – divulgarea secretului profesional.

Există, în cadrul acestui titlu, o singură infracțiune al cărei element material se realizează *numai prin omisiune* (inacțiune) și anume infracțiunea prevăzută de art. 203 – lăsarea fără ajutor a unei persoane aflate în dificultate.

Următoarele infracțiuni din această categorie au ca element material atât *acțiuni* cât și *inacțiuni*: art. 188 – omorul; art. 189 – omorul calificat; art. 190 – uciderea la cererea victimei; art. 192 – uciderea din culpă; art. 193 – lovirea sau alte violențe; art. 194 – vătămarea corporală; art. 195 lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte; art. 196 – vătămarea corporală din culpă; art. 197 – relele tratamente aplicate minorului; art. 199 – violența în familie; și art. 202 – vătămarea fătului.

Mijloacele de săvârșire a faptei nu prezintă în general relevanță pentru existența infracțiunilor contra persoanei, însă, în unele cazuri, folosirea anumitor mijloace condiționează, fie existența în formă simplă (violența sau amenințarea, în cazul șantajului), fie existența unei forme mai grave (mijloace care pun în pericol viața mai multor persoane, în cazul omorului calificat)¹.

De asemenea, locul sau timpul săvârșirii faptei condiționează uneori existența infracțiunii, fie în formă simplă, fie în formă calificată (de exemplu: în public – în cazul perversiunii sexuale sau în timpul nopții – în cazul violării de domiciliu).

– **Cerințe esențiale.** În cazul unor infracțiuni contra persoanei, elementul material se întregește cu anumite cerințe esențiale care condiționează existența infracțiunii (ex. uciderea la cererea victimei, uciderea ori vătămarea nou născutului de către mamă, folosirea unui minor în scop de cerșetorie etc.)².

– **Urmarea imediată** la toate infracțiunile contra persoanei este prevăzută expres sau implicit în textul de incriminare și constă fie în producerea unui rezultat (moartea persoanei, vătămarea integrității corporale sau a sănătății persoanei etc.), fie într-o stare de pericol pentru valoarea socială ocrotită (amenințarea, șantajul etc.).

– **Legătura de cauzalitate** între acțiunile sau inacțiunile comise de subiectul activ și urmarea imediată există în cazul tuturor infracțiunilor contra persoanei, considerate infracțiuni de rezultat. În cazul infracțiunilor de pericol raportul de cauzalitate rezultă din materialitatea faptei, fiind suficientă executarea elementului material.

b) Latura subiectivă cuprinde elementul subiectiv și cerințe esențiale.

¹ Ilie Pascu, Mirela Gorunescu, *Drept penal, Partea specială*, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2009, p. 79.

² George Antoniu (coordonator) și colaboratorii, *Explicații preliminare ale noului Cod penal*, vol. III, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 21.

– **Elementul subiectiv.** Forma de vinovăție pentru cele mai multe infracțiuni contra persoanei este *intenția*, cu ambele sale modalități: directă sau indirectă (ex.: art. 188 – omorul, art. 190 – uciderea la cererea victimei, art. 193 – lovirea sau alte violențe etc.).

La unele infracțiuni din această categorie forma de vinovăție este numai intenția directă (ex.: art. 207 – șantajul, art. 210 – traficul de persoane, art. 211 – traficul de minori, art. 218 – violul etc.).

Sunt însă și infracțiuni contra persoanei la care forma de vinovăție prevăzută de lege este *culpa* (ex.: art. 192 – uciderea din culpă, art. 196 – vătămarea corporală din culpă).

Alte infracțiuni de același gen sunt comise cu *praeterintenție* (ex.: art. 195 – lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte).

Forma de vinovăție cu care a acționat făptuitorul și modalitatea corespunzătoare fiecărei forme prezintă importanță atât pentru încadrarea juridică a faptei, cât și pentru stabilirea pedepsei.

– **Cerințele esențiale** ale elementului subiectiv privesc de regulă mobilul și scopul.

Mobilul care a determinat săvârșirea infracțiunilor contra persoanei, de regulă, nu prezintă relevanță pentru existența infracțiunii, ci doar pentru dozarea pedepsei. Numai pe cale de excepție, mobilul constituie o cerință esențială a laturii subiective la unele variante agravate ale infracțiunii (ex.: omorul calificat săvârșit din interes material).

Scopul săvârșirii infracțiunilor, ca o componentă a laturii subiective, de principiu, prezintă relevanță în stabilirea pericolului social concret al faptei și individualizarea sancțiunii¹.

Sunt însă și infracțiuni din această categorie care se caracterizează prin existența unui scop special urmărit de făptuitor (exemplu: scopul dobândirii în mod injust a unui folos nepatrimonial pentru sine sau pentru altul, în cazul infracțiunii de șantaj). În cazul altor infracțiuni, scopul prevăzut în norma de incriminare caracterizează variantele agravate ale infracțiunii. De pildă, omorul săvârșit „pentru a se sustrage ori pentru a sustrage pe altul de la tragerea la răspundere penală sau de la executarea unei pedepse” ori „pentru a înlesni sau a ascunde săvârșirea altei infracțiuni” este încadrat la omor calificat.

3. Forme. Modalități. Sancțiuni

A. Formele infracțiunii

Această categorie de infracțiuni sunt, cu unele excepții, infracțiuni comise. La aceste infracțiuni pot fi concepute și efectuate acte care să constituie forme de activitate infracțională imperfectă, adică acte de pregătire și tentativă².

În ceea ce privește infracțiunile omisive, nu sunt susceptibile de tentativă, dar se pot efectua și în privința lor unele acte de pregătire.

a) Actele pregătitoare, deși posibile la majoritatea infracțiunilor contra persoanei, totuși nu sunt incriminate, iar în unele cazuri se absorb în tentativă (exemplu: lipsirea de libertate în mod ilegal).

b) Tentativa, posibilă la aproape toate infracțiunile contra persoanei (săvârșite cu intenție), este sancționată numai la unele dintre acestea (exemplu: omor, omor calificat, vătămarea corporală, lipsire de libertate în mod ilegal, violul, agresiune sexuală etc.).

¹ Ion Ristea, *Regimul circumstanțelor în dreptul penal român*, Ed. C.H. Beck, București, 2009, p. 106.

² Vintilă Dongoroz și colaboratorii, *op. cit.*, vol. III, p. 176.

Tentativa, de exemplu, nu este incriminată în cazul infracțiunilor prevăzute în art. 212, 214, 215 C. pen.

c) Consumarea infracțiunilor contra persoanei are loc în momentul producerii rezultatului socialmente periculos (urmarea imediată) așa cum este descris în norma de incriminare (rezultatul vătămător sau starea de pericol). Majoritatea infracțiunilor contra persoanei sunt infracțiuni simple, în sensul că pentru consumarea acestora elementul material nu trebuie să dureze în timp, cu unele excepții, ca de pildă: lipsirea de libertate în mod ilegal, sclavia, când se săvârșește în modalitatea „ținerea unei persoane în stare de sclavie”.

d) Epuizarea, ca formă de săvârșire poate exista și la unele infracțiuni contra persoanei. De pildă, în cazul infracțiunii de lovire, vătămare corporală, loviri și vătămări cauzatoare de moarte, activitatea infracțională poate lua forma unei activități continue atunci când această activitate se prelungește în timp prin natura ei și după momentul consumării prin amplificarea urmării imediate, ori în cazul infracțiunii continuate sau a infracțiunii progresive. În acest caz activitatea infracțională contra persoanei se prezintă ca o activitate repetată cu aceeași rezoluție delictuoasă și împotriva aceluiași subiect pasiv. În această situație, momentul epuizării este acela al încetării acțiunii sau inacțiunii, în cazul infracțiunii continue sau al ultimei acțiuni componente, în cazul infracțiunii continuate.

La unele infracțiuni contra persoanei urmarea imediată se poate amplifica fără intervenția autorului, prin adăugarea unor noi urmări celor inițiale (infracțiuni progresive). În acest caz, momentul epuizării va fi acela al încetării oricăror urmări subsecvente activității infracționale¹.

B. Modalitățile infracțiunilor

a) Modalități normative

Această categorie de infracțiuni pot fi incriminate sub numeroase modalități normative: simple, calificate (atenuate sau agravate).

b) Modalități de fapt

Fiecare modalitate normativă poate cunoaște la rândul său o varietate de modalități factive de realizare concretă, determinate de împrejurările concrete în care fapta a fost comisă, de mijloacele folosite, în raport cu locul și timpul, cu relațiile dintre infractor și victimă, cu mobilul, putând defini săvârșirea faptei².

C. Sancțiuni. Pedepsa principală prevăzută pentru fiecare infracțiune, în norma de incriminare, diferă de la o faptă la alta în raport cu obiectul juridic special și importanța valorii sociale ocrotite. Pedepsa principală cea mai severă, detențiunea pe viață, este prevăzută de lege în cazul infracțiunii de omor calificat, alternativă cu pedeapsa închisorii de la 15 la 25 de ani. În cazul celorlalte infracțiuni, pedeapsa principală a închisorii, variază, în limitele stabilite de textul incriminator, în funcție de atributul persoanei vătămate prin comiterea faptei, cât și de întinderea și gravitatea urmării imediate.

¹ George Antoniu, Tudorel Toader (coordonatori) și colaboratorii, *Explicațiile noului Cod penal*, vol. III, Ed. Universul Juridic, București, 2015, p. 24.

² Alexandru Boroi, *op. cit.*, p. 22.

În cazul infracțiunilor cu un grad de pericol social mai redus (loviri sau alte violențe, vătămarea corporală din culpă, amenințarea, hărțuirea sexuală) legiuitorul a prevăzut pedeapsa închisorii alternativă cu pedeapsa amenzii.

Pentru infracțiunile cu un grad sporit de pericol social, norma de incriminare a prevăzut, pe lângă pedeapsa principală și pedeapsa complementară a interzicerii unor drepturi.

4. Aspecte procesuale

Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, pentru majoritatea infracțiunilor contra persoanei, însă în cazul unora dintre infracțiunile contra persoanei acțiunea penală poate fi pusă în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate: lovirea sau alte violențe (art. 193); vătămare corporală din culpă (art. 196); amenințarea (art. 206); hărțuirea (art. 208); violul [art. 218 alin. (1) și (2)]; agresiunea sexuală [art. 219 alin. (1)]; hărțuire sexuală (art. 223); violarea de domiciliu (art. 224); violarea sediului profesional (art. 225); divulgarea secretului profesional (art. 227). În alte cazuri, acțiunea penală poate fi pusă în mișcare atât din oficiu, cât și la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, ca de pildă: violența în familie (art. 199 C. pen.).

Împăcarea părților are ca efect înlăturarea răspunderii penale.

CAPITOLUL I

INFRAȚIUNI CONTRA VIEȚII

Omorul

1. Conținutul legal

Art. 188

(1) Uciderea unei persoane se pedepsește cu închisoarea de la 10 la 20 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(2) Tentativa se pedepsește.

2. Considerații generale

În raport de conținutul legal susmenționat, omorul este fapta persoanei care cu intenție ucide o altă persoană.

Dreptul la viață reprezintă un drept fundamental al omului care, prin importanța sa, depășește sfera interesului personal, având relevanță pentru întreaga societate. Protejarea dreptului la viață prin norme internaționale și norme interne constituie un imperativ și, în același timp, o necesitate, deoarece reprezintă un atribut fundamental al persoanei, a cărui ocrotire este strâns legată și determină ocrotirea celorlalte atribute ale persoanei: integritatea corporală, sănătatea, libertatea etc.

Astfel, articolul 3 al Declarației Universale a Drepturilor Omului prevede că „orice ființă are dreptul la viață, la libertate și la securitatea sa”.

În articolul 6 din Pactul internațional privitor la drepturile civile și politice se precizează: „Dreptul la viață este inerent persoanei umane. Acest drept trebuie ocrotit prin lege. Nimeni nu poate fi privat de viața sa în mod arbitrar”.

Convenția Europeană a Drepturilor Omului¹ garantează dreptul la viață al oricărei persoane, dar reglementează, în același timp, și cazurile în care se poate aduce atingere acestuia. Astfel, în art. 2 se precizează că: „Dreptul la viață al oricărei persoane este protejat prin lege. Moartea nu poate fi cauzată cuiva în mod intenționat, decât în executarea unei sentințe capitale pronunțate de un tribunal în cazul în care infracțiunea este sancționată cu această pedeapsă prin lege.”

Dreptul la viață, ca drept fundamental, protejat și garantat în Constituția României (art. 22), obligă statul de a crea un cadru legal pentru apărarea vieții persoanei.

Astfel, Codul civil, în art. 61 alin. (1) prevede că „viața, sănătatea și integritatea fizică și psihică a oricărei persoane sunt garantate și ocrotite în mod egal de lege”, iar art. 62 alin. (1) precizează că „nimeni nu poate aduce atingere speciei umane”.

Pentru aceste considerente, faptele incriminate în Codul penal sub denumirea de infracțiuni contra vieții constituie primul capitol, cu caracter distinct în ansamblul infracțiunilor contra persoanei. Caracteristica acestui gen de infracțiuni constă în atingerea

¹ Ratificată de România prin Legea nr. 30/1994, publicată în M. Of. nr. 135 din 31 mai 1994.